

Motion till riksdagen

1989/90:Fi11

av Anne Wibble m. fl. (fp)

med anledning av prop. 1989/90:21 om en
ny prisregleringslag

I propositionen läggs fram ett förslag till en ny prisregleringslag som skall ersätta allmänna prisregleringslagen (1956:239).

Förslaget bygger i sina huvuddrag på 1956 års lag och är i likhet med denna utformad som en beredskapslag. Lagen är tänkt att kunna användas under krig eller krigsfara på samma sätt som den allmänna prisregleringslagen ursprungligen utformades för. Den är vidare tänkt att kunna tillämpas för särskilda ekonomisk-politiska insatser under fredstid.

Enligt vår mening kan starkt ifrågasättas om prisreglering kan vara ändamålsenlig som ekonomisk-politiskt medel i någon framtida situation.

Den samlade erfarenheten av de prisregleringar som förekommit i Sverige och andra västeuropeiska länder de senaste decennierna är att sådana regleringar inte givit några bestående inflationsdämpande effekter. Regleringarna har däremot hämmat det marknadsekonomiska systemets effektivitet och givit godtyckliga inkomstomfördelningseffekter samtidigt som de medfört betydande administrativa kostnader.

Inte heller i de hittillsvarande svenska erfarenheterna tyder på att prisregleringar vid något tillfälle haft prisstabiliserande effekt, som skulle kunna motivera så djupgående och effektivitetshämmande ingrepp i det ekonomiska systemet som regleringarna utgjort. Tvärtom talar mycket för att 1970-talets permanenta prisreglering och 1980-talets många prisstopp verkat inflationsdrivande. Dels har de många prisstoppen skapat förväntningar om nya prisregleringar, vilket i sig verkar prisdrivande, dels har regleringarna undergrävt effektiviteten i näringslivet, vilket angivna förhållanden ökar samhällets inflationsbenägenhet.

1970- och 1980-talets svenska erfarenheter tyder på att prisregleringar inte i något läge är ändamålsenliga medel i stabiliseringspolitiken. Dessa erfarenheter tyder också på att en lagstiftning som gör det administrativt enkelt att tillgripa prisreglering, riskerar att leda till att statsmakterna missbrukar dessa möjligheter. Därför anser vi att några sådana möjligheter inte bör föreligga i fredstid.

När det gäller lagens tillämpning i krig eller lägen av krigsfara har vi i huvudsak ingen invändning mot de förslag som regeringen lagt fram.

Vi anser dock att förutsättningarna för att sätta kristidslagens regleringsbestämmelser i tillämpning helt bör anpassas till vad som gäller i 1978 års ransoneringslag (1978:268). Det innebär att prisreglering bör kunna tillgripas

pas, förutom i händelse av krig eller av krigsfara, ”om det till följd av krig eller krigsfara vari riket befunnit sig eller av annan utomordentlig händelse föreligger knapphet eller betydande fara för knapphet inom riket på förnödenhet av vikt för totalförsvaret eller folksförsörjningen”.

I prisregleringslagens inledande bestämmelser bör även tas in en bestämmelse motsvarande 5 § första stycket ransoneringslagen, om att man vid tillämpningen vid lagen ”skall tillse att den vars rätt beröres icke lider större förfång än som är nödvändigt”.

Den i materiellt hänseende mest långtgående förändringen av lagstiftningen som föreslås gäller regleringsbestämmelsernas tillämpning på avtal, som ingåtts före ett beslut om prisreglering (33 §).

Enligt vår uppfattning är det få och svaga skäl som talar för en utvidgning av bestämmelsernas räckvidd, ens i krissituationer, till att gälla redan ingångna avtal på det sätt som föreslås. Däremot talar starka principiella och praktiska skäl mot en sådan utvidgning. Vi anser i likhet med en majoritet av remissinstanserna att pridföreskrifter ej bör få tillämpas på sådana avtal som ingåtts innan föreskriften trädde i kraft.

Hemställen

Mot bakgrund av det ovan anförda hemställer vi

1. att riksdagen avslår propositionen i vad avser tillämpning av prisreglering i fredstid,
2. att riksdagen beslutar att prisregleringslagens tillämpning skall bestämmas till sådana situationer som angivits i motionen,
3. att riksdagen beslutar om sådan lydelse av prisregleringslagens inledande bestämmelser att den vars rätt beröres icke lider större förfång än som är nödvändigt,
4. att riksdagen beslutar att pridföreskrifter ej skall få tillämpas på sådana avtal som ingåtts innan föreskriften om prisreglering trädde i kraft.

Stockholm den 13 november 1989

Anne Wibble (fp)

Ingela Mårtensson (fp)

Lars Leijonborg (fp)

Lars De Geer (fp)

Mot. 1989/90

Fi11